

Література

1. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uk.wikipedia.org.
2. Туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tourlib.net.
3. Стратегія Івано-Франківської області на період 2020 року. Затверджена рішенням Івано-Франківської обласної ради від 17. 10. 2014 року № 1401-32 / 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: if.gov.ua.
4. Комплексна регіональна цільова програма розвитку туризму в області на 2016 – 2020 роки. Затверджена рішенням Івано-Франківської обласної ради від 16. 10. 2015 року № 1820-39 / 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: if.gov.ua.
5. Зварич О. І. Розвиток туристично-рекреаційної сфери – важлива складова подальшої розбудови економіки Прикарпаття / Зварич О. І. // Моделювання регіональної економіки. Зб. наук. праць. – Івано-Франківськ: Видав. Віктор Дяків, 2016. – № 1 (27) – С. 129-134.
6. Закон України від 15. 09. 1995 року № 324 / 95-ВР “Про туризм” (зі змін. і доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon5.rada.gov.ua.
7. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16. 03. 2017 року № 1688-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua.

1. Vsesvitnia turystychna orhanizatsija [World Tourism Organization]. – [uk.wikipedia.org/wiki/Всесвітня туристична організація](http://uk.wikipedia.org/wiki/Всесвітня_туристична_організація). – Retrieved from [https://uk.wikipedia.org/wiki/Всесвітня туристична організація](https://uk.wikipedia.org/wiki/Всесвітня_туристична_організація) [in Ukr.].
2. Turyzm v Ukraїni: problemy ta perspektivy rozvytku [Tourism in Ukraine: problems and prospects of development]. – tourlib.net/statti_ukr/tourism_ukr. – Retrieved from http://tourlib.net/statti_ukr/tourism_ukr [in Ukr.].
3. Stratehija Ivano-Frankivskoji oblasti na period 2020 roku. Zatverdzhena rishenniam Ivano-Frankivskoji oblasnoji

rady vid 17. 10. 2014 roku № 1401-32 / 2014 [Strategy of the Ivano-Frankivsk region for the period of 2020. Approved by the decision of Ivano-Frankivsk Regional Council dated 17. 10. 2014 № 1401-32 / 2014]. – if.gov.ua/page/19310. – Retrieved from <http://www.if.gov.ua/page/19310> [in Ukr.].

4. Kompleksna rehionalna tsilova prohrama rozvytku turyzmu v oblasti na 2016 – 2020 roky. Zatverdzhena rishenniam Ivano-Frankivskoji oblasnoji rady vid 16. 10. 2015 roku № 1820-39 / 2015 [Integrated regional target program of tourism development in the region for 2016 – 2020. Approved by the decision of Ivano-Frankivsk Regional Council dated 16. 10. 2015 № 1820-39 / 2015]. – if.gov.ua/files/uploads/Програма%20розвитку%20туризму%202016-2020.pdf. – Retrieved from <http://www.if.gov.ua/files/uploads/Програма%20розвитку%20туризму%202016-2020.pdf> [in Ukr.].

5. Zvarych O. (2016) Rozvytok turystychno-rekreatsinoinoji sfery – vazhlyva skladova podalshoji rozbudovy ekonomiky Prykarpattia / Zvarych O. I. [The development of the tourist and recreational sphere is an important part of the further development of the economy of Prykarpattia]. Modeliuvannia rehionalnoji ekonomiky. Collection of scientific works. – Ivano-Frankivsk: Vydav. Viktor Diakiv – P. 129-134 [in Ukr.].

6. Zakon Ukraїny vid 15. 09. 1995 roku № 324 / 95-VR “Pro turizm” (zi zmin. i dop.) [Law of Ukraine No. 324/95-VR “On Tourism” dated 15. 09. 1995 (amend. and sup.)]. – zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80. – Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukr.].

7. Stratehija rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku. Skhvalena rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukraїny vid 16. 03. 2017 roku № 1688-p [Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026. Approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 16/03/2017, No. 1688-p]. – zakon3.rada.gov.ua. – Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua> [in Ukr.].

УДК 336.5:369

Солоджук Т. В., Гафійчук Т. В., Гафійчук Т. І.

ВИПЛАТИ ЗА ЗАГАЛЬНООБОВ’ЯЗКОВИМ ДЕРЖАВНИМ СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ В УКРАЇНІ

У статті описано та систематизовано виплати із Фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування, виділено основні механізми їх фінансування, розглянуто існуючі проблеми при здійсненні виплат.

Ключові слова: загальнообов’язкове державне соціальне страхування, страхові виплати, соціальний захист населення

Solodzhuk T. V., Hafichuk T. V., Hafichuk T. I.

OBLIGATORY STATE SOCIAL INSURANCE TRANSFERS IN UKRAINE

The article describes and systematizes the Funds of Obligatory State Social Insurance transfers, identifies the main mechanisms of their financing, examines the problems in their implementation.

Key words: obligatory state social insurance, social insurance payments, social protection of the population

Вступ. У світі немає жодної країни з високорозвиненою економікою, яка б усунулася від регулювання ключових соціальних і економічних процесів. Що стосується України, то соціальний захист громадян завжди був пріоритетним завданням її соціальної політики.

Україна є соціальною державою, а тому регулювання соціального захисту її громадян здійснюється через соціальну політику шляхом використання різних його елементів, які відрізняються між собою способами акумулювання фінансових ресурсів, інструментами, які використовуються для формування фінансових ресурсів, умовами та порядком їх витрачання.

Система соціального захисту в Україні має три основні елементи, які її формують: соціальне страхування, соціальне забезпечення та соціальна допомога.

Механізми реалізації цієї системи та заходів, у межах її елементів досліджені у працях Ільчука Л. І., Телічко Н. А., Тимчишеної Н. Д., Тищенко О. В., Трофимової А. В., Шавариної М. П., Шаманської Н. В. Проте твердження науковців потребують конкретизації та систематизації із врахуванням нормативно-правового забезпечення соціального страхування

Постановка завдання. Описати і систематизувати виплати із Фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, виділити основні механізми їх фінансування.

Результати. У наукових джерелах соціальне страхування пов'язується, в першу чергу, з особливими механізмами здійснення матеріального забезпечення страхових соціальних допомог і реалізації соціальних послуг у зв'язку з настанням соціальних ризиків [1, с. 199]. Ця система акумуляції фінансових ресурсів у фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування шляхом сплати роботодавцями єдиного соціального внеску розмірі 22% від фонду оплати праці застрахованих осіб, є менш витратною порівняно із фінансуванням соціального захисту за рахунок бюджетних коштів.

Громадяни України, які працюють за межами території України і не застраховані в системі соціального страхування країни, в якій вони перебувають, члени особистого селянського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню, мають право на одержання матеріального забезпечення та соціальних послуг за умови сплати страхових внесків, які акумулюються Державною фіскальною службою.

Основними законами, що регулюють здійснення різних видів загальнообов'язкового державного соціального страхування є закони України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», що регулюють порядок формування доходів та здійснення витрат із трьох фондів соціального страхування.

Ми систематизували види загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні, виділили матеріальні виплати та соціальні послуги у рамках кожного з них. Це показано на рис. 1.

Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» регулюється три види соціального страхування: від тимчасової втрати працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання та медичне страхування [2].

Соціальним страхуванням у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності передбачено такі види матеріального забезпечення: допомога по тимчасовій непрацездатності, у тому числі на догляд за хворою дитиною; по вагітності та пологах; на поховання; оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.

Виплата кожного з цих видів допомог має на меті компенсацію втраченого при настанні непрацездатності заробітку, тому їх розмір здебільшого не перевищує заробітної плати застрахованої особи та залежить від страхового стажу, якщо особа пропрацювала за останнім місцем роботи більше 6 місяців протягом попереднього року.

При здійсненні соціального страхування від нещасного випадку на виробництві в Україні дотримуються германської моделі, в якій страховиком може виступати лише організація, що має публічно-правовий статус, тобто страхування працівників, які працюють в умовах ризику для здоров'я та підвищеного травматизму, є обов'язковим і повинне здійснюватися у державній системі. Це пов'язано із тим, що основною метою приватних страхових компаній є одержання максимального прибутку, а значить на ринку вони обирають найбільш вигідні варіанти вкладення коштів. При цьому прийнятний для них рівень ризику може бути вищим від ринкового, а розмір страхових

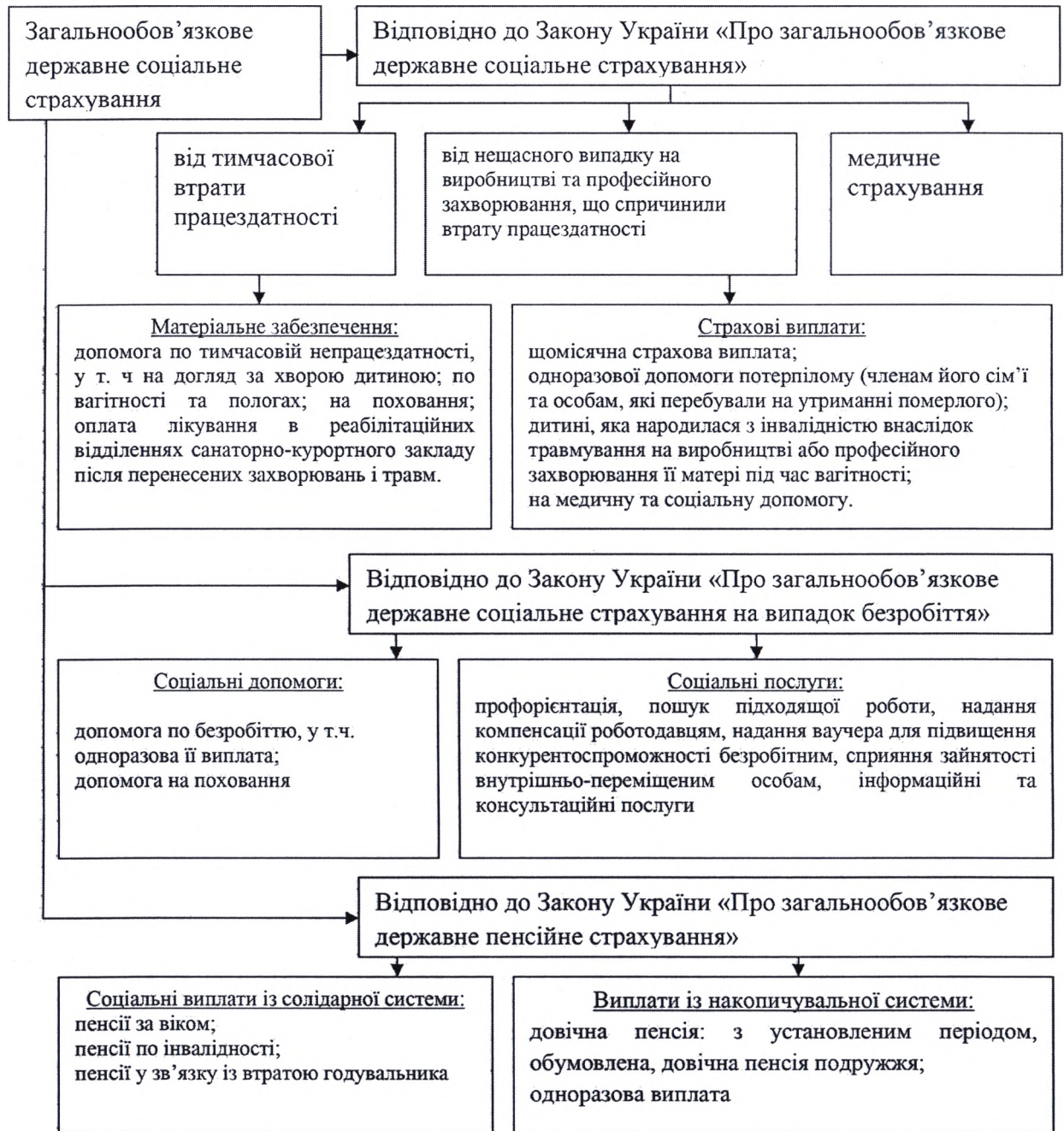

Рис. 1. Види загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні

премій – грошових сум, які сплачуються страховій компанії за ризик, може бути необґрунтовано високим і недоступним для багатьох роботодавців – страхувальників. Хоча система приватного корпоративного страхування є поширеною у країнах Європи, де організація соціальної політики здійснюється відповідно до континентально-європейської моделі (Німеччина, Австрія, Італія, Франція, Голландія). [3].

За страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання також передбачено здійснення страхових виплат:

– щомісячної страхової виплати, яка має на меті компенсацію частини втраченого заробітку потерпілого призначаться при встановленні йому МСЕК стійкої втрати працездатності. Залежить від ступеня втрати працездатності та середньої заробітної плати. Також може призначаться особам, які перебували на утриманні годувальника, проте її розмір не повинен перевищувати 10 прожиткових мінімумів, встановлених на момент призначення такої виплати;

– одноразової допомоги потерпілому, виходячи з 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на

день настання права потерпілого на страхову виплату; його сім'ї у разі смерті потерпілого – у розмірі 100 розмірів прожиткового мінімуму; членам його сім'ї та особам, які перебували на утриманні померлого, а також дитині, яка народилася не пізніше, ніж десять місяців після його смерті – у розмірі 20 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

– дитині, яка народилася з інвалідністю внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності Фонд щомісячно виплачує кошти як особі з інвалідністю з дитинства, а після досягнення нею 18 років – у розмірі середньомісячної заробітної плати на території області (міста) проживання цих осіб, але не менше середньомісячного заробітку в країні на день виплати;

– на медичну та соціальну допомогу, у тому числі витрати на спеціальне харчування, лікування, купівлю ліків, спеціальний медичний, постійний сторонній догляд, побутове обслуговування, протезування, медичну реабілітацію, санаторно-курортне лікування, придбання спеціальних засобів пересування, якщо потребу в них визначено висновками МСЕК чи індивідуальною програмою реабілітації особи з інвалідністю.

З початку 2018 року відбувається активне впровадження реформи первинної ланки медико-санітарної допомоги. Спершу фінансування здійснювалося за рахунок субвенцій з держбюджету через місцеві бюджети, а з липня 2018 року через Національну службу здоров'я України теж за рахунок бюджетних коштів. Як відомо, кошти Фондів соціального страхування не входять до складу Державного бюджету України, тому ця реформа фінансується за рахунок нестрахових механізмів.

Україна є однією з небагатьох країн світу, де не впроваджено загальнообов'язкове державне медичне страхування, хоча наявність такого виду страхування передбачено Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Така ситуація негативно впливає на функціонування системи медичного обслуговування в Україні.

Згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» здійснюється виплата матеріального забезпечення, надання соціальних послуг при настанні події, через яку осо-

би, застраховані у системі соціального страхування втратили роботу як основне джерело доходу та здійснення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання виникненню таких обставин.

Відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 5 березня 2014 року «Деякі питання державного управління зайнятості населення» [4] створено нову державну службу зайнятості, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством соціальної політики. На неї покладено функції виконавчої дирекції Фонду щодо реалізації державної політики зайнятості населення, здійснення матеріального забезпечення і надання соціальних послуг безробітним, джерелом покриття витрат, на які є Фонд [5].

За рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування фінансуються допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата, та допомога на поховання безробітного.

Розмір допомоги по безробіттю залежить від страхового стажу і заробітної плати особи до настання страхового випадку і не може бути меншим 544 грн. для осіб, які протягом попереднього року працювали менше шести місяців, та 1440 грн. для осіб, які за попередній рік працювали понад шість місяців [6]. Що ж до одноразової виплати, то вона визначається як сума допомоги по безробіттю у розрахунку на рік.

Соціальні послуги у рамках соціального страхування на випадок безробіття передбачають профорієнтаційні заходи, сприяння зайнятості внутрішньо-переміщеним особам, інформаційні та консультаційні послуги, надання ваучера для підвищення конкурентоспроможності безробітним.

Недостатньо конкурентоспроможними на ринку праці вважаються такі категорії громадян: самотній батько, мати або особа, яка їх замінює і має на утриманні дитину віком до 6 років чи дитину-інваліда віком до 14 років, утримує інваліда з дитинства або інваліда I групи; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, яким не менше 15 років та які за згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює, можуть, як виняток, прийматися на роботу; особи, звільнені після відбуття покарання або примусового лікування; молодь, яка закінчила або припинила навчання у навчальних закладах будь-якого рівня, звільнилася із строкової військової або альтернативної (не-

військової) служби і яка вперше приймається на роботу, але не довше 6 місяців після закінчення навчання чи припинення служби; особи, яким до настання права на пенсію за віком залишилося менше десяти років; особи з інвалідністю, які молодші пенсійного віку; учасники бойових дій, відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Для їх працевлаштування (крім інвалідів, які не досягли пенсійного віку) підприємствам, установам та організаціям з чисельністю штатних працівників понад 20 осіб встановлюється квота у розмірі 5% середньооблікової чисельності штатних працівників за попередній календарний рік.

Профілактичні заходи передбачають: покриття за рахунок коштів Фонду витрат роботодавця на оплату праці працівників, яких з метою запобігання вивільненню тимчасово переведено за їх згодою на іншу роботу (до 6 місяців протягом року) при збереженні за ними основного місця роботи; покриття витрат роботодавця на професійну перепідготовку або підвищення кваліфікації працівника, перед яким є загроза звільнення через реорганізацію або перепрофілювання підприємства, тимчасове припинення виробництва, при збереженні за ним основного місця роботи; інші заходи, визначені правлінням Фонду.

В Україні задекларовано трирівневу пенсійну систему: солідарне пенсійне страхування, накопичувальне і недержавне пенсійне страхування.

Відповідно до закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» із солідарної системи пенсійного забезпеченого рівня пенсійного страхування – накопичувального, який дозволить громадянам країни за прикладом європейських країн накопичувати кошти на індивідуальних пенсійних рахунках для одержання пенсійних виплат у пенсійному віці, визначеному договором про участь в накопичувальній системі і пенсійного страхування. Цей вік може відрізнятися від законодавчо встановленого на десять років.

З накопичувальної системи пенсійного забезпечення можна буде отримати: обумовлену довічну пенсію, довічну пенсію з встановленим періодом, довічну пенсію подружжя або одноразову виплату будь-якого з цих видів пенсій.

Проте, введення накопичувального рівня пенсійного страхування для держави коштує

дуже дорого, а її ефективність залишається не доведеною. До того ж у світі ряд країн відмовилися від накопичувальних систем, перевівши кошти з індивідуальних рахунків громадян у солідарні системи через високий рівень витрат на обслуговування накопичувального рівня.

Висновки. Отже, у рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування держава здійснює соціальну підтримку своїх громадян від цілого ряду законодавчо визначених страхових ризиків. Механізм страхування є вигідним для держави, оскільки основна частина фінансових ресурсів надходить із заробітної плати застрахованих осіб. Проте, деякі елементи системи соціального страхування ще не працюють або працюють з низькою ефективністю, що знижує результативність усієї системи в цілому та ставить перед суспільством нові виклики щодо підвищення рівня життя населення, формування впевненості громадян у майбутньому, забезпечення стабільності економіки, наближення розмірів основних та додаткових соціальних гарантій мінімальних світових стандартів.

Література

1. Тищенко О. В. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні: теоретично-правові проблеми. / Науковий вісник ужгородського національного університету. Серія Право, 2014. – Випуск 24. – Т. 2. – С. 198 – 200.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» у пот. ред. від 25.07.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
3. Ільчук Л. І. Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість використання в Україні. URL: <http://ipzn.org.ua/svitovuj-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannya-v-ukrayini/>
4. Постанова Кабінету міністрів України «Деякі питання державного управління зайнятості населення» від 5 березня 2014 р. № 9. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2014-%D0%BF>
5. Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження Положення про державну службу зайнятості» 15.12.2016 № 1543 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1723-16#n14>
6. Постанова правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття постановою від 15.12.2017 р. №149 «Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1577-17>

1. Tishchenko O.V. Obligatory state social insurance in Ukraine: theoretical and legal problems. / Scientific herald of Uzhgorod National University. Series Law 2014. – Issue 24. T. 2. – Pp. 198-200.

2. Law of Ukraine «On Compulsory State Social Insurance» in the sweat. Ed. dated 07/25/2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

3. *Ilichuk L.I.* Global Experience of Social Policy Models and Their Usability in Ukraine. URL: <http://ipzn.org.ua/svitovyj-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannya-v-ukrayini/>

4. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On some issues of public employment management» of March 5, 2014 No. 9. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2014-%D0%BF>

5. Order of the Ministry of Social Policy «On Approval of the Regulation on the State Employment Service» 15.12.2016 № 1543. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1723-16#n14>

6. Resolution of the Board of the Compulsory State Social Insurance Fund of Ukraine in case of unemployment by the Resolution of 14.12.2017 № 149 «On the Minimum Amount of Unemployment Benefits». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1577-17>

Галушак І. Є.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Система бухгалтерського обліку витрат, доходів та фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах не може повноцінно існувати без належної нормативно-правової бази, а сутність фінансових результатів неможливо адекватно оцінити та дослідити без аналізу відповідного нормативно-правового забезпечення. Таке забезпечення формувалося впродовж двох останніх десятиліть і воно перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються економічними, політичними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками. Прийняті законодавчі акти, що діють на території України, спрямовані, у першу чергу, на забезпечення регламентації бухгалтерського обліку, а також на регулювання правових та економічних відносин підприємства з державою, з іншими підприємствами й організаціями, з трудовим колективом тощо.

Прийняті законодавчі акти, що діють на території України, спрямовані, у першу чергу, на забезпечення регламентації бухгалтерського обліку, а також на регулювання правових та економічних відносин підприємства з державою, з іншими підприємствами й організаціями, з трудовим колективом тощо. Тому одним із найважливіших завдань є дослідження нормативно-правової бази з обліку фінансових ресурсів підприємства.

Питанням нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні та обліку фінансових ресурсів присвячена значна кількість праць вітчизняних науковців, таких як Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Дікань, Є. В. Калюга, Р. О. Костирко, В. Ф. Максимова, В. М. Мурашко, Л. В. Нападівська, А. В. Озеран, В. О. Овсійчук, С. М. Петренко, М. А. Проданчук, В. П. Суйц, Б. Ф. Усач, Т. В. Фоміна, В. О. Шевчук, Н. М. Шульга.

Сучасне вітчизняне законодавство, що регулює бухгалтерський облік фінансових ресурсів, представляє собою багаторівневу систему, що знаходиться на стадії активного формування. Залежно від призначення і статусу, нормативні документи доцільно представити у вигляді певної багаторівневої системи. А саме: перший рівень – законодавчий, визначає сутність бухгалтерського обліку, завдання, основні поняття, шляхи регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку й подання фінансової звітності; другий рівень – нормативний, встановлює базові правила формування повної та достовірної інформації про фінансові результати та подання інформації у фінансовій звітності; третій рівень – методичний, документи цього рівня носять рекомендаційний характер, у них викладено методичні вказівки, роз'яснення з питань обліку фінансових результатів; четвертий рівень – організаційний, документи у вигляді внутрішніх форм та інструкцій визначають правила раціональної організації обліку із застосуванням прогресивних форм і методів ведення обліку, відображують специфіку діяльності підприємства.

Основним нормативним документом, який регулює систему бухгалтерського обліку в Україні, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ухвалений Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-ХІV, зі змінами та доповненнями [4]. Також, слід відзначити, що, відповідно до змін, внесених 12.05.2011 р. до даного Закону, встановлено перелік підприємств, які складають фінансову та консолідовану звітність за міжнародними стандартами. Варто зазначити, що на сьогодні Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів,